

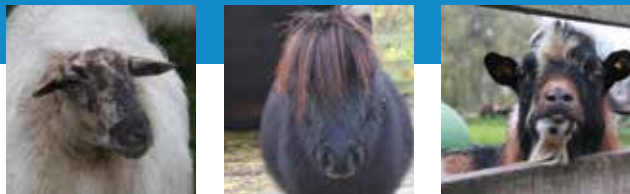
Hoe start ik een kinderboerderij?

Vereniging Samenwerkende
KinderBoerderijen
Nederland

Handleiding voor de kinderboerderij als succesvolle onderneming

Inhoudsopgave

Colofon

Deze uitgave 'Hoe start ik een kinderboerderij' is mede samengesteld aan de hand van de volgende verslagen:

- 'Handboek: Hoe start ik een kinderboerderij' van Diana Brouwer en Stephanie van Rouwendaal (Christelijke Agrarische Hogeschool in Dronten) - 2009
- 'Kinderboerderijen in de Lift: handleiding voor het schrijven van een marketingplan' van Niels van den Hooff en Jenny de Veth (Christelijke Agrarische Hogeschool in Dronten) - 2009

Deze handleiding is gratis te downloaden via de website www.kinderboerderijen.nl en is een uitgave van de vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland (vSKBN).

Landelijk Bureau vSKBN

Postbus 77
4190 CB Geldermalsen
Tel. nr: 0345 47 30 70

redactie@skbn.net
www.kinderboerderijen.nl
Rabobank: NL03RABO0385526113

© 2011 - *Kinderboerderij opstarten*
Versie 1.2 januari 2014

Stap 1 Om te beginnen	2
1.1 De werkgroep	3
1.2 Missie	3
1.3 Visie	3
1.4 Doelstellingen	4
1.5 De doelgroep	4
1.6 Marktonderzoek	5
1.7 Go/No go	5
Stap 2 Is ons plan haalbaar?	6
2.1 Het schrijven van een ondernemingsplan	7
2.2 Fondsenwerving	9
2.3 Houd rekening met wet- en regelgeving	10
2.4 Naar de gemeente	10
2.5 Go/No go	10
Stap 3 Van theorie naar praktijk	12
3.1 Vakbekwaamheid / het personeel	13
3.2 Mensen met een beperking	13
3.3 Aansprakelijkheid kinderboerderij	13
3.4 Keurmerk Kinderboerderij	14
3.5 Hygiëncode kinderboerderijen	14
3.6 Keurmerk Zoönosen	14
3.7 Certificaat leerbedrijf	14
3.8 De dieren	15
3.9 De locatie	16
3.10 Inrichting van de locatie	16
3.11 Een website	17
3.12 Plan van aanpak	17
3.13 Go/No go	17
Stap 4 De kinderboerderij, blijvend succes!	18
4.1 Inventarisatie huidige situatie	19
4.2 Omschrijving van de wenselijke situatie	22
4.3 Alternatieven bepalen en keuzen maken	23
4.4 Haalbaarheid en draagvlak bepalen	23
4.5 Uitvoering	23
4.6 Evaluatie	23
Bijlagen	24

Hoe start ik een kinderboerderij?

Hoe start ik als ik een kinderboerderij wil beginnen? Waar moet ik aan denken en rekening mee houden? Hoe zorg ik voor het geld? Hoe moet de kinderboerderij worden ingericht? Dit zijn vragen die regelmatig aan de vSKBN gesteld worden. Maar niet alleen vragen over het opstarten van een kinderboerderij. Er komen daarnaast ook veel vragen binnen over het beheren en beleid van bestaande kinderboerderijen.

In deze uitgave is aan de hand van een stappenplan beschreven waar allemaal aan gedacht zal moeten worden bij het opstarten van een kinderboerderij. En als de kinderboerderij er eenmaal is: hoe beheer je deze om blijvend succesvol te zijn?

Deze handleiding is opgedeeld in vier stappen. In de eerste stap wordt het draagvlak onderzocht. Er zal een plan opgesteld worden om vast te stellen wat u wilt, voor wie u het doet en of er wel draagvlak is voor een kinderboerderij. Aan de hand daarvan wordt een go/no go moment ingebouwd. Pas als duidelijk is dat er voldoende draagvlak voor de kinderboerderij is, is het tijd om uit te zoeken of de kinderboerderij in praktijk wel haalbaar is.

Dat is de volgende stap. De behoefte is er, maar is er ook een geschikte locatie? Wordt er voldaan aan de wet- en regelgeving en heel belangrijk: is er structurele financiering te vinden voor de kinderboerderij? Kortom: er wordt een ondernemingsplan geschreven.

Als het ondernemingsplan goedgekeurd is en er is besloten dat de kinderboerderij er komt, is het tijd voor de volgende stap. Het draagvlak is er en de praktische mogelijkheden zijn er. Er worden nu concrete afspraken vastgelegd, plannen geschreven en er wordt invulling gegeven aan de kinderboerderij. Welke werknemers komen er, welke dieren, aan welke eisen moet voldaan worden en is het plan nog steeds haalbaar?

Stap vier tenslotte richt zich op de net opgerichte en/of reeds bestaande kinderboerderij. Deze stap omvat met name het beleidsplan. Met een beleidsplan kunnen kinderboerderijen zien waar ze nu staan, maar ook uitvinden waar ze willen staan. Welke kansen liggen er en waar komen de bedreigingen vandaan? Kortom: hoe beheer en behoud ik mijn succesvolle kinderboerderij?

Stap 1 Om te beginnen

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe er begonnen wordt met het maken van de plannen, nadat u zich afgevraagd heeft: 'Zou het mogelijk zijn om een kinderboerderij op te richten?'. Hieronder is beschreven welke stappen u onderneemt om het plan verder uit te werken.

Stap 1: Om te beginnen

1.1 De werkgroep

U begint met het samenstellen van een werkgroep. Oftewel: een groep mensen die zich gezamenlijk inzet om de haalbaarheid van het opstarten en beheren een kinderboerderij uit te zoeken. De centrale vraag die de werkgroep zichzelf stelt, is 'Kunnen wij hier een succesvolle kinderboerderij oprichten?'. Hierbij wordt er uitgezocht of er (voldoende) draagvlak is voor een kinderboerderij. Deze werkgroep bestaat uit een groep mensen die op een bepaalde manier betrokken zijn bij de kinderboerderij. De groep heeft bij voorkeur een heterogene samenstelling. Dus er zitten niet alleen buurtbewoners in, maar ook mensen met een andere 'functie', zoals iemand van de gemeente of een aannemer. Er zijn op die manier meer specialiteiten binnen de werkgroep waardoor er efficiënter en resultaatgericht gewerkt kan worden.

Een werkgroep telt circa tien personen (mede afhankelijk van de grootte van het project) en kan bestaan uit:

- Wijkbewoners (representatief voor de wijk en de vraag binnen de wijk)
- Iemand met inzicht in bouwgerelateerde zaken (bv. een aannemer)
- Iemand met inzicht in zaken gerelateerd aan de gemeente (bv. een gemeenteambtenaar)
- Iemand met inzicht en kennis van wet- en regelgeving (bv. een advocaat of jurist)
- Iemand met inzicht in de financiële kant (bv. een bankmedewerker of accountant)
- Iemand met inzicht in diergezondheid en welzijn (bv. een dierenarts)

Als de opdracht is uitgevoerd (dus zodra het plan er ligt), kan de werkgroep worden opgeheven. Maar zo ver is het nog niet. Nadat de werkgroep samengesteld is, wordt nagedacht over de missie, visie en doelstellingen. Want: wat willen we eigenlijk met de kinderboerderij? Wat is haar bestaansrecht? Welke doelen en doelgroepen heeft de kinderboerderij voor ogen? En welke producten (of diensten) wil ze afzetten?

1.2 Missie

Een missie definieert het bestaansrecht van een organisatie en geeft antwoord op de vraag: Waarom doen we wat we doen? De missie van een bedrijf is de opdracht die het bedrijf zichzelf stelt. Een missie heeft alles te maken met normen, waarden en de identiteit van de organisatie en geeft antwoord op de vragen:

- Wie zijn we?
- Waar staat de organisatie voor? Wat is onze primaire functie?
- Wat is de bijdrage aan haar omgeving? Waarom doen we het?
- Waarin onderscheidt de organisatie zich van andere soortgelijke organisaties?
- Heeft de missie draagvlak bij bestuur, beheerders en medewerkers?
- Is de missie richtinggevend voor het doen en laten van iedereen in de organisatie?
- Gaat de missie minstens vijf jaar mee?
- Is de missie inspirerend en enthousiasmerend?
- Voor wie doen we het?

Een voorbeeld: *"Onze missie is het beheren en exploiteren van een kinderboerderij, welke een unieke manier is om kinderen in contact te brengen met landbouwhuisdieren. Mens, dier en natuur worden met respect behandeld en benaderd."*

1.3 Visie

De visie geeft de organisatie richting. Het is beter de eigen organisatie in een bepaalde richting te sturen, dan af te wachten wat er in de omgeving gebeurt om daar vervolgens op te reageren. De visie inspireert de organisatie en al haar medewerkers: iedereen heeft iets om naartoe te werken. De visie dient dan ook begrepen en gedeeld te worden door iedereen binnen de organisatie: dan staan alle neuzen dezelfde kant op. Een visie geeft aan hoe de organisatie eruit wil zien in de (nabije) toekomst en geeft antwoord op de vragen:

- Wat is ons toekomstbeeld?
- Wat zijn onze lange-termijn ambities?
- Wat willen we bereiken?
- Waar staan we voor?
- Wie willen we zijn?
- Waar geloven we in?

Bij het realiseren van een visie is het van belang inzicht te hebben in de partijen die van invloed zijn op het gewenste proces. Wie werken mee en wie werken tegen bij het veranderen? En waarom?

Een visie heeft voor een organisatie een aantal functies:

- Richting geven: alle neuzen dezelfde kant op
- Inspireren / enthousiasmeren
- Zich onderscheiden van anderen

Een visie kan zijn: *“Wij willen in de regio een recreatieve en educatieve functie vervullen voor de samenleving. Wij willen een goed uitziende, veilige en verzorgde kinderboerderij zijn, waar mens, dier en natuur respectvol wordt bejegend.”*

Het verschil tussen de missie en visie kort samengevat: Een missie is datgene waarvoor de organisatie staat, een visie is datgene waarvoor de organisatie gaat.

1.4 Doelstellingen

Een organisatievisie uitwerken is één ding, ernaar handelen is natuurlijk het tweede. Het uitwerken van de visie in concrete en meetbare doelen is hiervoor van groot belang. De eerste stap is het formuleren van een hoofddoelstelling. Vanuit de hoofddoelstelling worden subdoelstellingen geformuleerd die er gezamenlijk voor zorgen dat de hoofddoelstelling gehaald wordt. Subdoelstellingen dienen dus een antwoord te geven op de vraag: welke meetbare resultaten moet de organisatie op korte termijn bereiken?

Doelen zijn tastbare resultaten die men nastreeft om de missie, visie en strategie van de organisatie te verwezenlijken. Daarbij helpt het om de doelstellingen

Contact tussen mens en dier bevorderen

SMART te formuleren: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden. Door een doelstelling SMART, dus concreet en meetbaar, te formuleren is de kans groter, dat er in de praktijk iets van terecht komt.

Voor goede organisatiedoelen geldt:

- Ze vloeien voort uit de missie van de organisatie.
- Er is een balans tussen haalbare doelen en uitdagend geformuleerde doelen.
- Ze zijn meetbaar en de voortgang wordt bewaakt.
- Bij complexe lange-termijn doelen zijn tussendoelen aangegeven.
- Ze zijn onderling consistent, spreken elkaar niet tegen.
- Managers en medewerkers kennen, begrijpen en ondersteunen de doelen.
- Ze zijn richtinggevend voor het handelen in de organisatie.
- Er zijn afspraken over het bijstellen van de doelen als ze niet of te makkelijk bereikt worden (tijdspad)

Een doelstelling kan zijn: *Binnen een periode van twee jaar wordt een educatief programma voor tenminste één basisschool (groep 1 en 2) opgezet en uitgevoerd.*

De doelstellingen die kinderboerderijen vaak nastreven, zijn de volgende:

- Educatief: hieronder kan alles samengevat worden die tot gevolg hebben dat bezoekers iets opsteken. Van informatieborden tot lessen in klasverband. Maar ook educatie door het kennis maken, aaien en verzorgen met/van de dieren.
- Recreatief: de kinderboerderij moet een leuke en aantrekkelijke locatie zijn. De bezoekers komen er voor hun plezier.
- Sociaal/maatschappelijk: de kinderboerderij is een ontmoetingsplek in de wijk. Het is dus meer dan een plek waar kinderen dieren ontmoeten. Ook wijkbewoners ontmoeten er elkaar.
- Therapeutisch: op steeds meer kinderboerderijen wordt er gewerkt met dagbesteding of maakt een kinderboerderij onderdeel uit van een zorginstelling. Dit is gericht op mensen die door een lichamelijke of verstandelijke beperking niet kunnen deelnemen aan het reguliere arbeidsproces. Maar soms ook voor mensen vanuit de re-integratie.
- Het leerbedrijf: veel kinderboerderijen zijn een leerbedrijf voor stagiaires uit het middelbaar en hoger beroepsonderwijs.

1.5 De doelgroep

Een doelgroep is een groep mensen die een aantal gemeenschappelijke kenmerken hebben. Doelgroepen voor kinderboerderijen kunnen zijn:

- kinderen (tot 12 jaar);
- jongeren (12 tot en met 20 jaar);
- gezinnen;
- allochtonen;
- (basis)scholen;
- instellingen (bijvoorbeeld; verzorgtehuizen met lichamelijke of verstandelijke gehandicapten, HALT, werk re-integratie etc.);

Het is belangrijk om te kijken op welke doelgroep(en) men zich wil richten. Dit omdat voor de ene doelgroep andere belangen tellen, dan voor de andere doelgroep. Zo moeten er voor mensen met een beperking andere voorzieningen getroffen worden dan voor jongeren.

Het bepalen van de doelgroep(en) hangt af van een aantal factoren. Wat zijn de wensen van de werkgroep? Wat zijn de voorkeuren van de omgeving? Wat zijn de voorkeuren van de eventuele instanties (zoals de gemeente) die betrokken zijn? Het is belangrijk om te kijken wat deze voorkeuren zijn door bijvoorbeeld een marktonderzoek te houden. Aan de hand van het onderzoek kan dan bepaald worden op welke doelgroep(en) men zich zal richten. En welke producten/diensten hierbij horen. Heeft men de doelgroep(en) vastgesteld, dan is het ook eenvoudiger om de doelstellingen te bepalen.

Analyseren van de doelgroep

Als de doelgroepen goed worden geanalyseerd, dan wordt het duidelijk wat zij willen en kan de kinderboerderij hier op inspelen. De manier waarop er gecommuniceerd wordt en aan welke aspecten de meeste aandacht wordt besteed, hangt af van de doelgroep. De onderstaande vragen kunnen gebruikt worden om de doelgroep te analyseren:

- Wat zijn de doelgroepen van uw kinderboerderij?
- Wat zijn relevante eigenschappen van de doelgroep? (leeftijd, opleidingsniveau, functie, etc.).
- Wat verwachten de doelgroepen van mij (en mijn organisatie)?
- In welke aspecten van de geboden mogelijkheden zijn de doelgroepen geïnteresseerd? (dieren, educatie, recreatie, zorg, kwaliteit, etc.).

- Wat is de kennis van de doelgroepen en potentiële doelgroepen over de kinderboerderij en haar dieren, educatie, recreatie, zorg, kwaliteit etc.?
- Wat is de relatie met uw doelgroepen?

1.6 Marktonderzoek

Een marktonderzoek is een belangrijk middel om te kijken of er eigenlijk wel behoefte is en draagvlak voor de kinderboerderij zoals u deze in gedachten heeft. Bij een marktonderzoek wordt er naar verschillende onderdelen gekeken. Een voorbeeld daarvan is: wat is de demografische samenstelling van de buurt waarin men de kinderboerderij zou willen plaatsen? Is in een bepaalde wijk geen enkel kind te vinden, dan is het niet verstandig om een kinderboerderij te plaatsen met als doelgroep 'kinderen' (tenzij men natuurlijk kinderen wil 'lokken' naar die wijk). Een ander belangrijk punt is de vraag of er wel behoefte aan een kinderboerderij. Als er geen behoefte is, is het dan wel verstandig om op die locatie een kinderboerderij te beginnen?

Een marktonderzoek geeft dus inzicht in de buurt en de zin aan het starten van een kinderboerderij. Uit een marktonderzoek kan ook komen dat de doelstellingen of doelgroep bijgesteld moeten worden. Een marktonderzoek kan gedaan worden middels een schriftelijke of persoonlijke enquête. Als hieruit blijkt dat er in de wijk behoefte is aan een kinderboerderij die toegankelijk is voor oudere mensen, dan kan ervoor gekozen worden om de doelgroep bij te stellen of wellicht van het plan af te zien.

1.7 Go/No go

Nu is het van belang om te evalueren. De missie, visie en doelstellingen staan op papier, de doelgroep is geformuleerd en er is een marktonderzoek gedaan. Kortom: de richting is bepaald en er is uitgezocht of de kinderboerderij wel gewenst is.

Aan de hand van deze punten wordt bepaald of het mogelijk is een kinderboerderij op te starten of dat het beter is om niet verder te gaan. Dit wordt een Go/ No go moment genoemd. Als nu al blijkt dat er geen behoefte is aan een kinderboerderij of de doelstellingen kunnen niet vastgesteld worden, dan is het niet verstandig verder te gaan met het opzetten van een kinderboerderij. Deze zal dan waarschijnlijk niet levensvatbaar zijn.

Vul ter ondersteuning bijlage 2 in.

Stap 2 Is ons plan haalbaar?

Nadat duidelijk is dat er draagvlak is voor de kinderboerderij en dat u weet wat u wilt en voor wie u het doet, is het tijd om uit te zoeken of de kinderboerderij in praktijk wel haalbaar is. Dat is de volgende stap. De behoefte is er, maar is er ook een geschikte locatie? Wordt er voldaan aan wet- en regelgeving en heel belangrijk: is er structurele financiering te vinden voor de kinderboerderij? De hoogste tijd dus om een ondernemingsplan te schrijven.

Stap 2: De haalbaarheid van het plan

2.1 Het schrijven van een ondernemingsplan

Wanneer u daadwerkelijk door wilt gaan met het starten van een kinderboerderij, moet er een plan geschreven worden. Hoe, wat, wanneer, waar, met wie, met welk geld gaan wij dit realiseren? Door deze zaken overzichtelijk op een rijtje te zetten, is het mogelijk een efficiënt plan te maken om de doelen te bereiken. Daarbij wordt direct de haalbaarheid in beeld gebracht. Een ondernemingsplan is een plan waarin gedetailleerd beschreven staat hoe de startende ondernemer zijn onderneming wil opzetten.

Hieronder is beschreven welke onderdelen er in een ondernemingsplan opgenomen kunnen worden. Dit plan bestaat vijf onderdelen: de ondernemer (wie bent u?), de onderneming (wat gaat u doen?), de markt (hoe gaat u uw product of dienst verkopen?), de organisatie (hoe gaat u het regelen?) en een financieel plan (hoe regelt u uw geldzalen?).

2.1.1 De ondernemer

In het eerste deel is informatie te vinden over uzelf: de ondernemer(s). Als u uw plan indient bij de gemeente of een potentieel financier, willen zij ook graag weten met wie ze te maken hebben én of u (vak)bekwaam bent. Dit verhoogt uiteraard de kansen op succes.

Hier zet u op papier wie u bent, welke opleidingen u gevolgd heeft, wat uw huidige arbeidssituatie is en wat uw motivatie is om de kinderboerderij te starten. Zet ook de gegevens van eventuele mede-ondernemers op papier.

2.1.2 De onderneming

Vervolgens zet u de gegevens van de onderneming op papier. Het gaat om de volgende gegevens:

Bedrijfsidee

Omschrijf het bedrijfsidee. Hierbij valt te denken aan: Missie, visie, doelstellingen. Wat is de doelgroep van de kinderboerderij? (zie stap 1) Waar gaat de kinderboerderij zich vestigen? Welke klanten wil de kinderboerderij aantrekken? Waarin onderscheidt deze kinderboerderij

zich? Wat maakt deze kinderboerderij zo bijzonder dat derden erin willen investeren?

Daarnaast moet de organisatie van de kinderboerderij besproken worden. Komt er een bestuur? Hoe ziet dit eruit? Komen er (on)betaalde werknemers/ stagiaires/ medewerkers die via een regeling werken? Etc. Tenslotte wordt de motivatie besproken. Wat is de drijfveer om een kinderboerderij te starten? Wat zijn de doelen en welke resultaten wilt men behalen?

De ondernemingsvorm vaststellen

De volgende stap is het vaststellen van de rechtsvorm. Dit is de juridische vorm van de onderneming. Bij rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid (o.a. eenmanszaak, Vennootschap Onder Firma) bent u met uw gehele privévermogen aansprakelijk voor schulden van de onderneming. Bij rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid (o.a. stichting, vereniging, BV) bent u alleen aansprakelijk voor het bedrag dat u hebt geïnvesteerd. De kinderboerderij kan dus particulier eigendom zijn, maar vaak zit er een stichting of vereniging achter. Hieronder zijn de stichting en vereniging omschreven. Dit zijn de meest voorkomende ondernemingsvormen voor (particuliere) kinderboerderijen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de meeste kinderboerderijen een stichting zijn en een veel kleiner deel een vereniging vormt. Hiernaast zijn er nog kinderboerderijen die gemeentelijk zijn of horen bij een zorginstelling.

Uitgebreide en de meest actuele informatie van de verschillende ondernemingsvormen zijn te vinden op de website van de kamer van koophandel (www.kvk.nl).

Stichting

Een stichting wordt opgericht om een bepaald doel te realiseren, met behulp van een vermogen. Een stichting heeft geen leden (maar kan wel donateurs hebben). Donateurs kunnen de kinderboerderij financieel ondersteunen, maar hebben geen inbreng op het beleid van de kinderboerderij, zoals leden van een vereniging dit wel hebben. Een stichting wordt geleid door een bestuur. Het doel staat beschreven in de statuten. Een stichting mag winst maken, maar de uitkering ervan moet een ideëel of sociaal doel hebben. De stichting is daarom een geschikte vorm voor de kinderboerderij.

Vereniging

Een vereniging is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer personen (leden), die een bepaald doel willen bereiken. Het maken van winst om onder de leden te verdelen, mag geen doel zijn. De winst moet ten goede komen aan het gemeenschappelijke doel. De hoogste macht ligt bij de Algemene Ledenvergadering, waar alle leden in principe één stem hebben. De ledenvergadering benoemt het bestuur meestal uit haar midden. Het bestuur heeft de leiding over de dagelijkse gang van zaken.

Bedrijfsgegevens

Hier zijn de bedrijfsgegevens van de kinderboerderij te vinden, voor zover bekend. Dit is bijvoorbeeld de naam van de kinderboerderij, het adres etc. De naam van de kinderboerderij dient ertoe om bekendheid te krijgen in de omgeving. Een pakkende, duidelijke naam is daarom aan te bevelen. Naast een naam voor de kinderboerderij kan men ook een logo maken. Dit draagt bij aan de herkenbaarheid van de kinderboerderij.

De vestiging (locatie)

In het plan moeten ook gegevens ingevuld worden over de locatie waar de kinderboerderij te vinden zal zijn. Het bepalen van de locatie is een belangrijk onderdeel bij het realiseren van een kinderboerderij. Hierbij dient men met verschillende wet- en regelgevingen rekening te houden. Daarnaast dient men ook rekening te houden met de wensen en behoeftes van mens en dier. Kortom: de locatie moet geschikt zijn voor het doel: de succesvolle kinderboerderij.

Hieronder vindt men de belangrijkste aandachtspunten bij het kiezen van een locatie. Natuurlijk moet er ook gekeken worden naar de missie, visie en doelstellingen van de kinderboerderij. Zijn die te realiseren op dit terrein? Als u een kinderboerderij voor ogen heeft waar veel jonge kinderen zullen komen, is het niet handig om deze langs een drukke weg te leggen. Denk bij het bepalen van een locatie aan het volgende:

- **Passanten:** Komen er veel voorbijgangers langs deze locatie?
- **Bewoners:** Wat voor bevolking woont er in de omgeving, vallen deze onder de doelgroep(en). Willen de bewoners een kinderboerderij?
- **Overheidstarieven:** Wat zijn de gemeentelijke kosten van onroerendgoed-belasting en

precariorechten (recht of belasting om openbare grond tijdelijk of permanent te gebruiken)?

- **Bestemmingsplan:** Wat is de gemeente met het gebied van plan? Zijn er voldoende mogelijkheden om uw gebouw of activiteiten uit te breiden? Zijn er in de bestemmingsplannen van de omliggende gemeenten mogelijkheden of bedreigingen? Mag u uw bedrijf uitoefenen op die plaats?
- **Bereikbaarheid:** Hoe is de ligging en bereikbaarheid? Zijn er goede aan- en afvoerwegen? Is er voldoende parkeergelegenheid en openbaar vervoer?
- **Milieu:** Voldoet de grond aan alle milieueisen, schoongrond verklaring? Krijgt u een vergunning? Informeer hiervoor bij de gemeente
- **Veiligheid:** Is er op deze locatie vaak sprake van vandalisme en inbraken? Dit is van invloed op uw verzekeringspremies.
- **Arbeidsmarkt:** Zijn er in de regio vakbekwame mensen en goede arbeidskrachten voorhanden?
- **Subsidies:** Zijn er plaatselijke en/of regionale subsidieregelingen waar u van kunt profiteren?

2.1.3 De markt

Bespreek welke producten en diensten er aangeboden gaan worden. Bijvoorbeeld educatie en lessen voor scholen. Wat voor lessen en voor wie? Hoe waarborgt u de kwaliteit? Is het duurzaam en maatschappelijk verantwoord? Is dit allemaal mogelijk of is de markt al verzadigd? Om hierachter te komen dient ook de markt bekeken en beschreven te worden. Hiervoor kunt u verwijzen naar het marktonderzoek uit stap 1. In het plan moet u onder andere denken aan de volgende punten:

- Hoeveel bezoekers denkt u te ontvangen per jaar?
- Waar komen de bezoekers vandaan en wie zijn ze?
- Wat is de prijs die u vraagt voor de aangeboden diensten/producten?
- Hoe zal de kinderboerderij gepromoot worden?
- Hoe kan de kinderboerderij gevonden worden? Wie kan hem vinden?
- Welke concurrenten (kinderboerderijen of andere gelijkwaardige voorzieningen) bevinden zich nu en in de toekomst in de buurt? Zijn die concurrenten nadelig (wat ze bij de concurrent uitgeven kunnen ze niet bij u besteden) of versterkt de aanwezigheid van concurrenten juist uw aanbod?
- Hoe kunt u zich onderscheiden van (potentiele) concurrentie?

2.1.4 De organisatie

In dit deel beschrijft u de organisatie. Hoe gaat het geregeld worden? Beschrijf hierin o.a.:

- Wie regelt de administratie?
- Hoe zien de huisregels eruit?
- Hoe zal de kinderboerderij verzekerd worden? Waartegen?
- Heeft u alle benodigde vergunningen en zo nee, hoe gaat u deze verkrijgen?
- Hoeveel personeel zal er in dienst komen? Voor hoeveel uur en voor welke werkzaamheden? Wat zijn uw werkgeversverplichtingen en hoe zal de arbeidsovereenkomst eruit zien?

2.1.5 Het financieel plan

Ten slotte dient er ook een financieel verhaal in het projectplan te komen. Punten die beschreven dienen te worden:

- De investeringsbegroting (wat is er financieel nodig om de kinderboerderij te starten?)
- Het financieringsplan (wie investeert er in de kinderboerderij?)

- Wat is de verwachte omzet? (het verschil tussen de opbrengsten en kosten)
- Kosten (bv: bouwmaterialen, dieren, voer dieren)
- Opbrengsten (bv: verkoop op terras, verkoop dieren)
- De liquiditeitsbegroting
- De exploitatiebegroting

Meer over deze begrotingen is te vinden op de website van de Kamer van Koophandel: www.kvk.nl/bedrijfstarten

2.2 Fondsenwerving

Fondsenwerving is een belangrijk onderdeel bij het opstarten van de kinderboerderij. Er is geld nodig om die dieren te voeren, maar ook om de gebouwen en het terrein te onderhouden. En natuurlijk om het personeel te betalen. Hieronder een aantal tips.

Doe vooronderzoek

Een gedeelte van het vooronderzoek is al gedaan. De doelgroep en doelstellingen zijn vastgesteld. Nu dient er gekeken te worden wat men als kinderboerderij te bieden heeft aan eventuele sponsors. Zijn er mensen,

bedrijven, instanties of instellingen, die de kosten voor de investering willen dragen, omdat de investering voor hen een meerwaarde heeft? Denk bijvoorbeeld aan PR, educatie, voorlichting en reclame. Kortom: Probeer van de kinderboerderij in de figuurlijke zin een product te maken, dat je kunt verkopen.

Voorbeeld 1: In de beleidsnota van de gemeente staat dat de kloof tussen burger en politiek verkleind moet worden. De gemeente wil dit graag op een ongedwongen manier doen. De kinderboerderij kan aangeboden worden als instrument om dit te bereiken. De gemeente zou als tegenprestatie mee kunnen helpen met de investering.

Voorbeeld 2: Een timmerbedrijf, gespecialiseerd in dierverblijven, wil reclame maken voor zijn product. Er komen veel potentiële klanten op de kinderboerderij, dus wil het timmerbedrijf gratis een stal plaatsen als demomodel. In ruil hiervoor maakt de kinderboerderij reclame voor het timmerbedrijf in de vorm van een bord met 'gesponsord door' en eventueel folders.

Schrijf fondsen aan

Als u dan de beslissing heeft genomen en besluit een nieuwe stal te bouwen, kunt u uitzoeken of uw plannen binnen een bepaald fonds passen. Ieder fonds heeft een bepaalde doelstelling: als u kunt onderbouwen, dat uw nieuw te bouwen stal bijvoorbeeld educatieprojecten mogelijk maakt, kunt u een aanvraag indienen bij fondsen die educatie in de voorwaarden hebben staan.

Denk aan particulieren en bedrijven

De particuliere sector heeft veel goodwill voor de kinderboerderijen. Een mogelijkheid is om de bedrijven in uw omgeving te benaderen. U kunt ze de mogelijkheid bieden om een dier van uw kinderboerderij te adopteren (het adoptieplan). Of vragen om een (eenmalige) donatie.

Voorbeelden van sponsoring:

- Reclameborden (bedrijven geven geld, kinderboerderij plaatst bord)
- Rotaryclubs (Lions etc.) die geld willen schenken aan een goed doel
- Wijkverenigingen: zij hebben vaak een budget te besteden om de leefbaarheid van de wijk te vergroten of te verbeteren.
- Vrienden van .... (betalen jaarlijks een bedrag, krijgen bijv. kwartaalblad)
- Donaties of donateurs (jaarlijks of eenmalig)

- Boekje (bijv. kwartaalblad met advertenties van bedrijven tegen betaling)
- Acties en activiteiten (bijv. kindermiddag met spellen tegen betaling)
- Adopteren dieren (men betaald een bedrag om dier te onderhouden)
- Materiaal (bijv. hout met korting of gratis)
- Arbeid (bijv. een electricien biedt zijn diensten aan met korting of gratis)

2.3 Houd rekening met wet- en regelgeving

Het draagvlak is er, het plan is er. Maar mag uw plan eigenlijk wel uitgevoerd worden? Het is dus belangrijk om rekening te houden met de geldende wet- en regelgeving en hier ook van op de hoogte te zijn. Hieronder worden de wetten en regelgevingen genoemd waaraan een kinderboerderij minimaal moet voldoen. Uitgebreide informatie over deze wet- en regelgeving is te vinden in het Keurmerk Kinderboerderijen van de vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland. Alle criteria zijn te vinden op de website: www.kinderboerderijen.nl

Elke kinderboerderij moet minimaal voldoen aan de volgende wet- en regelgeving:

- Handelsregisterwet
- Wet milieubeheer
- Arbowetgeving
- Hygiëne en biologische agentia
- Wet Dieren
- Meststoffenwet
- Warenwet
- Wetgeving m.b.t. het gebouw
- Wetgeving m.b.t. gevaarlijke stoffen

Daarnaast kan de gemeente nog bepaalde eisen stellen. Hou daar rekening mee.

2.4 Naar de gemeente (en/of andere hoofdfinanciers)

Met dit ondernemingsplan gaat men naar de gemeente (en mogelijk naar andere financiers). De gemeente moet het plan goedkeuren, want zonder toestemming van de gemeente kan de kinderboerderij niet gestart worden. De gemeente dient dus als eerste haar ja-woord te geven voor het plan, daarnaast kan de gemeente ook een potentiële geldschieter zijn.

Er zijn vaak subsidiemogelijkheden binnen uw eigen gemeente of provincie. Iedere gemeente schrijft in haar

beleidsnota waar er dit jaar aandacht naar uit gaat en waar gelden voor uitgetrokken worden. Vraag de gemeentelijke en/of provinciale beleidsnota op en zoek uit wat en of er mogelijkheden binnen uw provincie en gemeente zijn. Informeer bij de gemeente ook meteen naar de mogelijkheden voor locaties.

2.5 Go/No go

Opnieuw een moment om een evaluatie te houden. Er is een ondernemingsvorm gekozen, er is gekeken naar de wet- en regelgeving, een ondernemingsplan is gemaakt, de locatie uitgetekend, de gemeente wil meewerken en er is geld beschikbaar uit de fondsenwerving. Het raamwerk is dus klaar. Is alles duidelijk? Dan wordt het tijd voor de praktische invulling!

Tip: maak voor het schrijven van een ondernemingsplan gebruik van het format ondernemingsplan op de website van de Kamer van Koophandel:

www.kvk.nl/ondernemingsplan

Dit plan kunt u online invullen en opslaan, maar ook downloaden.

Stap 3 Van theorie naar praktijk

Nu alle plannen op tafel liggen en het project is goedgekeurd, is het tijd om een werkplan te schrijven. U gaat nu dus concreet aan de slag met het uitstippelen van de route naar de nieuwe kinderboerderij. U weet nu wat u wilt en u weet dat het mogelijk is. Maar nu de derde stap: hoe wilt u het? In dit hoofdstuk worden een aantal praktische en branche-specifieke punten genoemd om rekening mee te houden bij de opstart van de kinderboerderij.

Stap 3: Van theorie naar praktijk

3.1 Vakbekwaamheid / het personeel

Vanwege het feit dat er op kinderboerderijen gewerkt wordt met dieren (en voor kinderen) is het van belang, dat de mensen die deze dieren verzorgen vakbekwaam zijn. De beheerders/medewerkers moeten dus beschikken over de juiste competenties. Dit is een bepaalde vaardigheid of kennis die aansluit bij de eisen die aan een functie gesteld worden (vakbekwaam). Te allen tijde dient er tijdens de openingstijden op de kinderboerderij minimaal één verantwoordelijke aanwezig te zijn die vakbekwaam is.

Er zijn landelijke kwalificatieprofielen MBO opgesteld waarin de beschrijving te vinden van de beroepengroep en de taken die de medewerker/ beheerder zoal uitvoert en de competenties die hij/zij daarbij nodig heeft. Ook worden de diploma-eisen beschreven. Deze kwalificatieprofielen zijn er voor zowel medewerkers als beheerders van de kinderboerderij. U vindt deze profielen op de website van de vSKBN.

3.2 Mensen met een beperking

Op verschillende kinderboerderijen worden mensen met een beperking ingezet. Deze mensen hebben meestal een verstandelijke beperking. Zij kunnen meedraaien in de dagelijkse verzorging van de dieren en het terrein, maar zij dienen wel begeleid te worden door een vakbekwaam persoon. Dit houdt in dat die persoon een opleiding heeft gehad in het omgaan en begeleiden van mensen met een beperking. Daarnaast is het verstandig om ook iemand aan deze groep te koppelen, die vakbekwaam is in het verzorgen van de dieren en het terrein. In veel gevallen wordt deze dagbesteding dan ook uitbesteed aan een zorginstelling die met eigen begeleiders komt.

3.3 Aansprakelijkheid kinderboerderij

Hoewel het al opgenomen is in het ondernemersplan, kan het niet vaak genoeg herhaald worden. Denk goed na over de aansprakelijkheid van uw kinderboerderij. Er kan van alles gebeuren op de kinderboerderij. Elke dag komen er bezoekers en een ongelukje zit in een klein hoekje. De kinderboerderij kan dan aansprakelijk worden gesteld voor de schade. Het is belangrijk om goed verzekerd te zijn. De gebruikelijke Wettelijke Aansprakelijkheid (WA-verzekering) is onontbeerlijk.

Wordt de kinderboerderij beheerd door een bestuur op vrijwillige basis, dan is een bestuursaansprakelijkheid aan te raden.

Enkele artikelen uit de wet zijn goed om u te realiseren :

- Een werkgever kan aansprakelijk zijn voor haar medewerkers indien de fout begaan wordt in het kader van het uitoefenen van de functie en de werkgever zeggenschap had over de gedragingen waarin de fout was gelegen. (art. 6:170 BW)

Voorbeeld: Een kind op de kinderboerderij komt ongelukkig te vallen. De medewerker in dienst van de kinderboerderij doet geen nader onderzoek, onderkent daardoor de ernst van de situatie niet en schakelt te laat medische hulp in. Naast de medewerker is ook de kinderboerderij als werkgever aansprakelijk. De fout is begaan in het kader van het uitoefenen van de functie en de werkgever heeft zeggenschap over het gedrag waaruit de fout is ontstaan.

- De bezitter (= eigenaar) van een opstal die niet voldoet aan de eisen die men daaraan in de gegeven omstandigheden mag stellen en daardoor gevaar voor personen of zaken oplevert, is wanneer dit gevaar zich daadwerkelijk voordoet, in principe aansprakelijk. (art. 6:174 BW). Een opstal is een gebouw en de bij het gebouw horende elektrische installatie, lift, trap, dakpannen, brandladder enz., maar ook een toegangsweg en de daarbij behorende weguitrusting.

Voorbeeld: Als de kinderboerderij een eigen pand bezit en een kind een elektrische schok krijgt omdat de elektriciteitsvoorziening niet deugt, dan is de betreffende kinderboerderij aansprakelijk. Ook als een kind door een vloerplank zakt en daardoor een been breekt, is de kinderboerderij aansprakelijk.

- Een bezitter van een dier is aansprakelijk voor de door het dier aangebrachte schade. (art. 6:179 BW) Het moet gaan om een eigen onberekenbare gedraging van het dier. *Voorbeeld: Indien een dier van de kinderboerderij een kind of personeelslid bijt is de bezitter van het dier aansprakelijk voor deze schade.*

3.4 Keurmerk Kinderboerderij

Een kinderboerderij is een bedrijf dat, zoals zoveel Nederlandse bedrijven, aan een of meerdere (wettelijke en kwaliteits-) voorschriften moet voldoen. Om dit te kunnen toetsen, heeft de vSKBN het Keurmerk Kinderboerderijen in het leven geroepen.

Kinderboerderijen moeten zich houden aan een aantal wetten. Denk bijvoorbeeld aan de Wet Dieren, de Warenwet en Arbowetgeving. Als een kinderboerderij kan aantonen zich te houden aan alle relevante, wettelijk gestelde eisen plus daarbij een aantal kwaliteitseisen -onder andere op het gebied van hygiëne, dierenwelzijn en veiligheid- dan ontvangt de kinderboerderij het Keurmerk Kinderboerderijen.

Wanneer een kinderboerderij in bezit is van dit keurmerk, kunnen bezoekers ervan uit gaan dat hun veiligheid wordt gewaarborgd en dat er op een verantwoorde manier met de dieren wordt omgegaan. Zo is het voor iedereen in één oogopslag duidelijk dat de kinderboerderij zich houdt aan alle van belang zijnde wettelijke en kwaliteitseisen.

De criteria voor het keurmerk zijn te vinden op de website van de vSKBN. Denk eraan dat u minimaal aan de relevante wet- en regelgeving moet voldoen om een kinderboerderij te mogen starten.

3.5 Hygiëncode kinderboerderijen

In deze code van het NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit) wordt advies gegeven om het overdragen van ziektes tussen mens en dier op kinderboerderijen te voorkomen. Iedere kinderboerderij heeft of krijgt te maken met zoönosen. Dit zijn besmettelijke dierziekten die overdraagbaar zijn van dier op mens. Het is van belang om te kijken welke zoönosen er op de kinderboerderij kunnen voorkomen en hoe men de kans op overdragen zo klein mogelijk kan houden. Door zich aan de hygiëncode te houden kan er veel voorkomen worden. In deze code wordt beschreven hoe men de kinderboerderij het beste kan inrichten, op welke wijze men bezoekers en medewerkers kan voorlichten en welke voorzorgsmaatregelen er getroffen kunnen worden. Maar ook welke ziektes er zijn en hoe deze kunnen worden overgedragen. De hygiëncode is ook onderdeel van het Keurmerk Kinderboerderijen en kan men vinden op de website van de vSKBN en van de NVWA.

3.6 Keurmerk Zoönosen

Zoönosen zoals Q-koorts en chlamydofilose zijn ziekten die van dier op mens overdraagbaar zijn. Steeds vaker worden kinder- en zorgboerderijen of bedrijven met een publieke functie geconfronteerd met de vraag welk risico zij vormen. Om aan te tonen dat u maatregelen neemt om zoönosen te voorkomen en de kans op besmetting te beperken, heeft de GD het Keurmerk Zoönosen ontwikkeld. Aan de hand van een driestappenplan kunt u laten zien dat u voldoende maatregelen heeft genomen om zoönosen zoveel mogelijk te voorkomen. Meer informatie is te vinden op de website van CapraOvis > www.capraovis.nl

3.7 Certificaat leerbedrijf

Wanneer besloten wordt de kinderboerderij te gebruiken als leerbedrijf, zijn er een aantal zaken die geregeld dienen te worden. Een leerbedrijf is een bedrijf dat praktijkleren mogelijk maakt. Praktijkleren is een combinatie van leren en werken. Dit kan in de vorm van een leerbaan of een stage. Naast de leerlingen een reële praktijksituatie te bieden dient de kinderboerderij ook een krachtige leerwerk omgeving te bieden aan de leerlingen. De werknemers van de kinderboerderij spelen een belangrijke rol als praktijkopleider, maar ook als vakman en coach.

Degene die de mensen begeleidt, stimuleert de leerlingen en biedt uitdagingen. Ook weet hij/zij het enthousiasme van het vak over te brengen op de leerlingen en de leeractiviteiten plannen en organiseren, zodat deze aansluiten op de opleiding en de mogelijkheden van de leerling. Voorwaarden waaraan een kinderboerderij moet voldoen om een erkend leerbedrijf te worden, zijn:

- Het leerbedrijf biedt een (sociaal) veilige leerwerk omgeving die overeenstemt met de toekomstige beroepscontext van de leerling en is afgestemd op de leerweg, het niveau en de mogelijkheden van de leerling.
- Het leerbedrijf werkt mee aan het opstellen van een bedrijfsprofiel ten behoeve van de combinatie leerling en leerbedrijf.
- Het leerbedrijf stelt een werkplek, deskundigheid, tijd en middelen beschikbaar voor een goede praktijkopleiding, afgestemd op de leerling.

Aequor is een organisatie wat hierin een goede ondersteuning biedt. Het bezit van een certificaat is noodzakelijk om een leerbedrijf te mogen zijn. Voor meer informatie en het aanvragen van het certificaat informeert u bij Aequor > www.aequor.nl

3.8 De dieren

Een belangrijk onderdeel van de kinderboerderij zijn de dieren. Het is aan te raden een goed plan van aanpak voor de dierenpopulatie op te zetten. Hierin dient gekeken te worden naar de soorten dieren die men wil gaan houden. Is er genoeg plek (oppervlakte) voor deze dieren? Hoe gaat men de dieren huisvesten? Hoe hoog dient het hekwerk rondom de weides te worden? Hoe ziet de indeling van de stallen eruit? Is er een mogelijkheid om de verschillende diersoorten in quarantaine te zetten? Met welke diersoorten mogen de bezoeker direct contact hebben en bij welke niet? Hoe borg ik het welzijn van de dieren? Hoe is het karakter van de verschillende diersoorten en/of rassen? Deze en nog meer vragen kunnen beantwoord worden voor een goed plan. Denk daarbij vooral aan de gezondheid en het welzijn van de dieren.

Denk bij de keuze van de dieren aan het volgende:

- Kies dieren die geschikt zijn voor de kinderboerderij. Dus ga voor de rustige en betrouwbare dieren. Hou geen dieren die gevaarlijk zijn voor bezoekers, zoals een stier of ongecastreerd, mannelijk varken.
- Hou gezonde dieren. Wees daarbij met name ook bewust van de herkomst van de dieren. Koop bijvoorbeeld dieren van bedrijven die vrij zijn van bepaalde ziektes. Dit is voor zowel de dieren als de bezoekers wel zo veilig.
- Schaf alleen dieren aan die relatief eenvoudig te houden en huisvesten zijn. Dus hou geen slang op de boerderij als u – én uw medewerkers- hier de know-how niet voor hebben.
- Kies raszuivere dieren. Hiermee kunt u extra informatie geven over de rassen, maar daarnaast kunt u ook met deze dieren een goed fokprogramma opzetten. Bovendien zijn (jonge) raszuivere dieren veel makkelijker te herplaatsen.
- Varieer in de rassen per diersoort. Hierdoor kunt u aan het publiek goed de verschillen laten zien binnen een diersoort.

Qua diersoorten kunt u denken aan:

- Paard/pony/ezel: zeer aantrekkelijk voor de bezoekers, maar ze vereisen wel veel tijd, aandacht en ruimte. Het dier moet ook in karakter geschikt zijn voor de kinderboerderij.

- **Koeien:** Educatief zeer interessant om bezoekers mee in contact te brengen. Runderen hebben echter wel veel land nodig. Er wordt daarom soms ook voor gekozen om enkele kalveren te 'lenen' van een boer en die na een jaar terug te 'vervangen' door nieuwe kalveren.
- **Varkens:** Varkens zijn ook educatief zeer interessant. Let wel op de wet- en regelgeving die geldt voor het houden van varkens.
- **Geiten:** Prima geschikt voor de kinderboerderij. Ze zijn nieuwsgierig en sociaal. Let wel op de hoorns. Deze kunnen gevaarlijk zijn voor met name de jonge bezoektjes.
- **Schapen:** Deze zijn wat minder aanhankelijk dan geiten, maar ook goed geschikt voor de kinderboerderij.
- **Konijnen:** zeer populair bij kinderen, maar niet alle konijnen zijn geschikt als kinderboerderijdier. Hou konijnen bij voorkeur in groepen. Soms wordt er voor gekozen om een 'konijnenheuvel' te maken met daarin de wat grotere rassen. Kinderen kunnen ze dan niet optillen.
- **Cavia's:** leuke kinderboerderijdieren, maar ze zijn wel kwetsbaar. Hier kunnen hele leuke verblijven voor gemaakt worden, omdat cavia's niet snel uitbreken. Uitsluitend laten optillen onder toezicht.
- **Kleine knaagdieren:** ook erg kwetsbaar, wel leuk om te laten zien. Vooral tamme ratten zijn erg leuk voor kinderen. Let er wel op dat ze geen vingers door de tralies kunnen steken!

- **Kippen:** zeer populair op de kinderboerderij. Kippen worden bij voorkeur gehouden in een ren en lopen niet los op het terrein in verband met de hygiëne.
- **Pauwen:** hebben een groot verblijf nodig of moeten los op het terrein lopen. Denk in het laatste geval wel aan de hygiëne. Hou er bij pauwen ook rekening mee dat ze behoorlijk kunnen schreeuwen.

Kinderboerderijen werken vaak mee aan het behoud van de vele zeldzame huisdierrassen die Nederland rijk is. Stichting Zeldzame Huisdierrassen geeft informatie over deze huisdierrassen. Er vallen verschillende diersoorten onder het beleid van SZH en deze soorten beslaan weer verschillende rassen. Zie hiervoor: www.szh.nl

3.9 De locatie

Op de kinderboerderij dienen een aantal ruimtes/voorzieningen aanwezig te zijn.

- Hoofdgebouw: vaak de grote stal en/of ontvangstruimte
- Kantoor: voor de werknemers
- Toilet en tevens invalidentoilet
- Handenwasgelegenheid
- Kleedruimte en douche voor werknemers
- Was/ droogruimte werkkleding (of apart thuis wassen/ via wasserette)
- Kantine (voor bezoekers/ personeel gescheiden)
- Bezoekersruimte
- Opslagruimte krachtvoer
- Opslagruimte hooi & stro
- Werkplaats
- Mestopslag: vloeistofdicht en minimale afstand 50 meter van hoofdgebouw en 50 meter van woning van derden (zie lozingsbesluit). Kan vervangen door het plaatsen van afgesloten containers.
- Schuilgelegenheden dieren
- Quarantainestel voor de dieren: mogelijkheid om nieuwe dieren en zieke dieren apart te huisvesten en te verzorgen.

3.10 Inrichting van de locatie

Het vinden van een geschikte locatie voor de kinderboerderij kan een lange zoektocht zijn. Want is het op die ene locatie mogelijk om de plannen uit te voeren die reeds bedacht zijn? Als dat niet mogelijk is, moet er

mogelijk verder gezocht worden of worden de plannen bijgesteld. Als de ideale locatie gevonden is, maar er is net te weinig land, dan kan er bijvoorbeeld gekozen worden om toch geen koeien te houden.

Als er een geschikte locatie is gevonden, dient er gekeken te worden naar de indeling van de locatie. Hierbij dient men onder andere met de volgende punten rekening te houden:

- Oppervlakte van de locatie
- Vorm van de locatie
- Is het een locatie met bestaande gebouwen of wordt er nieuw gebouwd?
- Plaatsing van de gebouwen
- Indeling gebouw(en) (kantine, kantoor, educatie ruimte, stallen, voeropslag, klus ruimte)
- Waar komt de quarantainestal
- Keuze tussen bedrijfsruimte en publieksruimte
- Welke diersoorten en kan dat allemaal?
- Aantallen diersoorten en aantallen per diersoort in verband met overbevolking
- Ligging weidepercelen
- Plaatsing mestput
- Plaatsing leidingen in verband met water
- Aanleg riolering
- Elektriciteitskabels
- Hoeveel heeft u te besteden?
- Indeling vuile/schone weg
- Plaatsing hekwerk

Als men een idee heeft van wat men wil, is het aan te raden dit op papier uit te tekenen of uit te laten tekenen door een architect of aannemer. Op deze manier wordt er gelijk gekeken hoe het eruit ziet en of de ideeën mogelijk zijn. Als alle ideeën op papier staan dient er gekeken te worden naar de uitvoering. Gaat men zelf de ideeën uitvoeren of wordt het geheel of gedeeltelijk uitbesteed. Hierbij wordt rekening gehouden met de kennis en vaardigheden van de vrijwilligers, het te besteden geld, de kosten van een aannemer, bestaande of nieuwe locatie, enz. Hou bij het inrichten van de locatie ook rekening met de wet- en regelgeving. Zo zijn er wettelijke eisen die gesteld worden aan een gebouw en de werkplek van de medewerkers. Maar ook aan de stallen en huisvesting voor de dieren.

Tip: geen enkele kinderboerderij is hetzelfde. Doe daarom vooronderzoek op verschillende kinderboerderijen. Bezoek soortgelijke locaties en laat je informeren door de beheerder(s) van die locatie. Vaak komen er zeer nuttige tips uit de praktijk.

3.11 Een website of Facebookpagina

De website is de informatiebron van de kinderboerderij naar buiten toe. Aan de hand van een website maken eventuele bezoekers een beeld van de kinderboerderij. Een goede website is het visitekaartje voor de kinderboerderij. Hier kunt u informatie kwijt, zoals

- Waar kunt u ons vinden (adres/route)
- Openingstijden
- Actuele zaken (nieuws)
- Onze dieren

3.12 Plan van aanpak

Als er nagedacht is over bovenstaande punten, kan er een Plan van Aanpak geschreven worden. Hierin wordt beschreven wat er in praktijk gedaan moet worden om de kinderboerderij te realiseren. In dit plan komen de volgende acties te staan:

- Welke acties (stappen) er ondernomen dienen te worden
- Welk tijdsplan er aangehouden wordt (planning)
- Wie hiervoor de verantwoordelijken zijn (en wat de functie van hem/haar is)

Het is belangrijk dat men zich hieraan houdt. Door verantwoordelijken te koppelen aan persoonlijke actiepunten, kan men deze aanspreken als iets niet volgens schema verloopt. Voorbeeld van een schema:

Wie	Wat?	Start	Eind
Beheerder Jan	Diersoorten en aantallen plan	12/05/2009	12/06/2012
Voorzitter Piet	Regelen gebruiks- vergunning	15/05/2009	31/05/2012

3.13 Go/No go

Ook hier is weer een moment om te evalueren. Er is een plan uitgezet en er is gekeken naar punten die onder de aandacht dienen te zijn geweest. Aan de hand van deze punten gaat men dan kijken of er een Go of No Go aan de start voor de kinderboerderij kan worden gegeven. Als bijvoorbeeld blijkt dat men geen geschikte locatie kan vinden voor de plannen of er geen vakbekwame medewerkers te vinden zijn, dan kan er ook in dit stadium nog besloten worden om het plan af te blazen of om ideeën bij te stellen.

Als er een Go volgt, dan is het tijd om de theorie om te zetten in praktijk. Hoera, de kinderboerderij komt er!

Stap 4 De kinderboerderij, een blijvend succes!

Als de kinderboerderij er eenmaal is, is het belangrijk dat deze er ook blijft. Er zijn verschillende middelen nodig om de bestaande kinderboerderij goed draaiende te houden. Deze middelen kunnen het beste beschreven worden in een beleidsplan. Een beleidsplan lijkt voor een gedeelte op een ondernemersplan, alleen bestaat de kinderboerderij al en wordt er ook naar de langere termijn gekeken.

Stap 4: De kinderboerderij, een blijvend succes!

Het beleidsplan

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe een beleidsplan in elkaar zit. U zult zich wellicht afvragen waarom een beleidsplan noodzakelijk is. De kinderboerderij draait goed, de dieren staan er goed bij, de bezoekers komen graag en zijn lovend, de financiële middelen zijn toereikend en er zijn altijd nog voldoende vrijwilligers beschikbaar. De kinderboerderij heeft nog nooit een beleidsplan gemaakt en dat tot nu toe ook niet nodig gehad. Maar de vraag is of de kinderboerderij in de toekomst vanzelf goed blijft draaien. Denkt u eens aan het volgende:

- Kunnen de bezoekers veilig het terrein betreden, wat zijn de voorwaarden in de toekomst?
- Hoe staat de kinderboerderij er financieel voor, kunt u onverwachte grote uitgaven opvangen (herstel of vervanging opstallen, nieuw hekwerk?)
- Bent u verzekerd van voldoende subsidie of andere inkomsten voor de komende jaren?
- Kunt u vacatures in het bestuur gemakkelijk invullen (wat is overigens de functie-inhoud van de functies?)?

Kinderboerderijen krijgen steeds meer te maken met een snel veranderende en steeds complexer wordende omgeving. De veranderende rol van de overheid, een afname van het aantal beschikbare vrijwilligers, het gebrek aan financiële middelen en de tendens tot professionalisering zijn enkele voorbeelden van veranderingen waar kinderboerderijen mee geconfronteerd worden. Daarnaast blijkt dat, naarmate een kinderboerderij groter wordt, het runnen van de kinderboerderij bedrijfsmatiger wordt.

Bij een beleidsplan gaat het om de continuïteit en professionaliteit van de kinderboerderij. Er dient overzicht en samenhang te zijn in de structuur, zodanig dat opvolgende bestuurders en medewerkers weten waar het met de kinderboerderij toekomstgericht naartoe gaat. Naast het geven van inzicht en visie in samenhang en structuur, is het beleidsplan een besturingsinstrument. Voor de bestuurder zelf is het een houvast en toetsingsinstrument voor de te volgen richting. Voor de werknemers geeft het inzicht in wat het bestuur wil gaan doen en of het bestuur zich aan de gemaakte afspraken heeft gehouden. Met andere

woorden, het beleidsplan vormt het kader waarbinnen de dagelijkse besluitvorming, activiteiten en verdeling van middelen worden vormgegeven.

Het opzetten van een beleidsplan is onder te verdelen in een aantal fasen. De volgende fasen worden binnen een beleidsplanproces onderscheiden:

1. Inventarisatie huidige situatie (de interne en externe analyse)
2. Omschrijving wenselijke situatie (en bepalen van uw visie, doelgroepen en doelstellingen)
3. Alternatieven bepalen en keuzes maken
4. Haalbaarheid en draagvlak bepalen van het product kinderboerderij
5. Uitvoering
6. Evaluatie

4.1 Inventarisatie huidige situatie

In deze fase worden gegevens verzameld over de huidige situatie en ontwikkelingen binnen de kinderboerderij. Deze fase is het startpunt voor het beleidsplan. Op basis van de verkregen informatie wordt een sterkte-, zwakte-, kansen- en bedreigingen analyse uitgevoerd (SWOT), waaruit blijkt welke gebieden / onderwerpen (extra) aandacht verdienen. De sterkte- en zwakte analyse geeft een beeld waar de kinderboerderij goed in is ten opzichte van vergelijkbare kinderboerderijen of aanverwante instellingen met vergelijkbare doelstellingen. Deze fase blijkt, los van het schrijven beleidsplan, ook leerzaam om de positie van uw kinderboerderij beter te leren kennen.

De gegevensverzameling vindt plaats vanuit twee invalshoeken:

- Intern, dat wil zeggen alles wat binnen de kinderboerderij gaande is.
- Extern, alle ontwikkelingen en gegevens die van buitenaf invloed hebben op de gang van zaken binnen de kinderboerderij.

4.1.1 Interne analyse

Een goede en volledige interne analyse bevat de volgende informatie:

Getalsmatige informatie

Medewerkers en bezoekers: Het is van groot belang om te weten hoe de kinderboerderij is opgebouwd. Er wordt hier vooral gekeken naar zaken als personeel (in fte's) en bijvoorbeeld inzetbaarheid van vrijwilligers, maar ook naar het bezoekersaantal. Naast de informatie over de huidige opbouw van de kinderboerderij is het ook belangrijk te weten hoe deze opbouw tot stand is gekomen. Hierbij komt bijvoorbeeld de vraag aan de orde of de opbouw van de kinderboerderij de laatste jaren sterk is veranderd.

Belangrijk is dat wordt aangegeven wat de oorzaken zijn van de in kaart gebrachte ontwikkelingen. Op deze wijze wordt inzichtelijk gemaakt welke invloed bepaalde factoren op bijvoorbeeld het aantal vrijwilligers of bezoekers hebben.

Financiën: Breng het inkomsten- en uitgavenpatroon van de kinderboerderij in kaart. Wederom is het niet voldoende om alleen een beschrijving van de huidige situatie te geven. Juist de ontwikkelingen in de inkomsten- en uitgavenpatronen en de oorzaken hiervan zijn belangrijk. Over het algemeen komen de volgende geldstromen aan de orde:

- Hoofdbronnen van inkomsten (subsidies, donateurs/sponsoring, inkomsten uit eigen activiteiten)
- Grote uitgavenposten (personeel, onderhoud terrein en gebouwen, dierverzorging)

Bedrijfsstructuur

Het doel van dit onderdeel is in eerste instantie het bepalen van welke verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij wie zijn ondergebracht (wat is de taak van het bestuur en welke verantwoordelijkheden en bevoegdheden heeft de beheerder). Door dit duidelijk te stellen wordt ook inzichtelijk wie verantwoordelijk is voor de diverse onderdelen van het werkplan. En wordt de kinderboerderij geëxploiteerd door een stichting? Of behoort de kinderboerderij tot een zorg- of gemeentelijke instelling?

Hiervoor kan een organogram gemaakt worden. Dit geeft in één oogopslag een goed beeld van de organisatie binnen de kinderboerderij. In de bedrijfsstructuur kan gelijk de personele bezetting beschreven worden.

Accommodatie (gebouwen en het terrein)

Vragen die bij dit onderdeel aan de orde gesteld worden zijn onder andere:

- Wat is de staat van onderhoud van het terrein en de opstallen (voor nieuwbouw opstallen, hoe onderhoudsgevoelig zijn sommige materialen)
- Voldoet de huidige accommodatie aan de eisen van deze tijd?
- In welk tijdsbestek worden opstallen en materiaal afgeschreven
- Wie is verantwoordelijk voor het groot en klein onderhoud?
- Is er behoefte aan of ruimte voor uitbreiding?

Bedrijfscultuur

De bedrijfscultuur is de gemeenschappelijke verstandhouding op uw kinderboerderij van de medewerkers en hoe het er dagelijks aan toe gaat binnen de kinderboerderij. Het gaat om regels tussen alle medewerkers op de kinderboerderij onderling en met de bezoekers.

U kunt de bedrijfscultuur ontdekken door de volgende punten te beantwoorden:

- Welke 10 woorden zou u gebruiken om de kinderboerderij te omschrijven?
- Wat telt er bij de kinderboerderij?
- Welk gedrag wordt gewaardeerd en beloond?
- Welke persoonlijkheden voelen zich goed in het bedrijf?

Daarnaast kunnen de volgende punten opgenomen worden in de interne analyse:

- Kwaliteitszorg
Wat wordt er gedaan om die kwaliteit te waarborgen en zo eventuele aansprakelijkheid in te dekken. Denk hierbij aan keurmerken etc.
- Omvang en groei van de kinderboerderij
Hoeveel bezoekers ontvangt de kinderboerderij, is er autonome groei, naar welke omvang wordt gestreefd, wat is de opbouw in leeftijd, is er concurrentie, wat is het verzorgingsgebied?
- Functie van de kinderboerderij
Welke functies kent de kinderboerderij? Is het karakter voornamelijk recreatief of wordt er ook aan educatie gedaan? Is er sprake van een zorgfunctie? In het kader hiervan is het zeker van belang

om ook te kijken naar welke vraag er is vanuit subsidieverstrekker en gebruiker.

- Kernactiviteiten
Wat zijn de mogelijkheden en diensten die de kinderboerderij aanbiedt? Beschrijf dit kort en bondig. Kernactiviteiten kunnen zijn: lessen verzorgen, fondsen werven, kinderboerderijendag organiseren, adoptiedieren, etc.
- Doelstellingen
Wat is de voornaamste doelstelling op dit moment (recreatief, educatief, zorg)? Welke opdracht ligt er vanuit de subsidieverstrekker? Welke vraag vanuit de gebruiker van de kinderboerderij (bezoekers, scholen, e.d.).
- In- en externe communicatie
Hoe wordt aan de in- en externe communicatie gestalte gegeven?

4.1.2 Externe analyse

Een goede en volledige externe analyse bevat de volgende informatie/gegevens:

Demografische/geografische gegevens

Wat zijn de demografische kenmerken van het verzorgingsgebied van uw kinderboerderij? Is er veel instroom van nieuwe inwoners of is er juist sprake van een afnemend aantal mensen? Hoe is de leeftijdsopbouw? Hoe verhouden de demografische gegevens zich tot de opbouw van het bezoekersaantal? Zijn er grote afwijkingen? Zo ja, waardoor kunnen deze veroorzaakt zijn?

De gemeente

Bepaal het raakvlak tussen de gemeente en uw kinderboerderij.

- Is er contact met de gemeente?
- Wat is het beleid van de gemeente t.a.v. het exploiteren een kinderboerderij binnen de gemeente?
- Worden er vanuit de gemeente subsidies versterkt? Zo ja, maakt uw kinderboerderij gebruik van subsidies of zou u er gebruik van kunnen maken?
- Aan welke eisen/voorwaarden moet de kinderboerderij voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor subsidies?

- Heeft de gemeente nieuwe bestemmingsplannen uitgegeven en hebben deze plannen invloed op uw kinderboerderij?
- Is er sprake van een terugtrekkende overheid, zo ja welke invloed heeft dit op uw kinderboerderij?

Denk ook aan de WMO, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De gemeente is verantwoordelijk voor de invulling van de WMO binnen haar gemeente. De gemeente maakt de plannen voor maatschappelijke ondersteuning niet alleen en betreft de inwoners bij het plannen. Het doel van deze samenwerking is het opstellen van een samenhangend lokaal beleid voor maatschappelijke ondersteuning. De gemeente heeft hierbij de verantwoordelijkheid om alle burgers te laten meedoen in de samenleving. Informeer naar deze mogelijkheden binnen uw gemeente en laat weten wat u te bieden hebt als kinderboerderij voor de invulling van de WMO.

Sponsors

Het aantrekken en behouden van sponsors beperkt zich binnen een kinderboerderij vaak tot een discussie over de hoeveelheid geld, dat door bestaande sponsors opgebracht kan worden. Voor een actief sponsorbeleid is het echter belangrijk om een stap verder te gaan. Het gaat er namelijk niet alleen om wie de sponsors zijn, maar ook waarom juist deze bedrijven de kinderboerderij willen sponsoren. Probeer te achterhalen met welk doel en met welke verwachtingen zij sponsoren. Op deze manier wordt bekend wat belangrijke overwegingen zijn voor toekomstige sponsors. Hierop kan in het sponsorplan ingespeeld worden. Door beantwoording van onderstaande vragen kunt u uw sponsorbeleid in kaart brengen:

- Welke sponsors zijn er?
- Is er een beleid t.a.v. het behouden / aantrekken van sponsors? Hoe is dit beleid vormgegeven?
- Waarom zijn de huidige sponsors de kinderboerderij gaan sponsoren? en Waarom zijn de voormalige sponsors ermee opgehouden?"
- Wat heeft de kinderboerderij de sponsors te bieden (tegenprestaties)?

Concurrentieanalyse

Concurrentie is niets anders dan andere bedrijven/instellingen die potentiële bezoekers of klanten weg kunnen trekken van uw kinderboerderij. Door die concurrentie is het mogelijk dat de kinderboerderij minder bezoekers trekt en zo gelden (bijvoorbeeld subsidies van de gemeente) en materialen (sponsors) misloopt. Bij deze stap beschrijft u de concurrentie van uw kinderboerderij. Hierbij kan gedacht worden aan speeltuinen in hetzelfde dorp/stad, boeren die bezoek toelaten, dierentuinen in de buurt, andere kinderboerderijen in de buurt etc. Omschrijf welke de belangrijkste concurrenten zijn en hoeveel het er in totaal zijn. Bekijk daarnaast nog of er wellicht nieuwe starters zijn die bezoekers weg kunnen trekken.

Toekomstige bouwplannen

In de (nabije) toekomst zal er wellicht nieuwbouw in steden en dorpen gerealiseerd worden (neem hiervoor contact op met de gemeente). Dit is een onderwerp wat potentiële kansen kan aanbieden voor uw kinderboerderij. Bijvoorbeeld, komt er een wijk met veel jonge gezinnen, dan kan er extra aandacht besteed worden aan kinderen. Kijk verder ook naar de eventuele vergrijzing in uw dorp/stad. Hier kan ook op ingespeeld worden (meer activiteiten voor ouderen bijvoorbeeld).

De bezoekers

Wat bezoekers tegenwoordig belangrijk vinden, is dat ze goed worden geïnformeerd. De kinderboerderij kan hier met goed opgeleid personeel op inspelen. De (tevreden) bezoeker die goed wordt geholpen en op zijn vragen duidelijke antwoorden krijgt, zal sneller terugkeren naar de kinderboerderij met nieuwe vragen, om nieuwsgierigheid te bevredigen en meer te weten over het brede scala aan mogelijkheden wat uw kinderboerderij kan aanbieden (recreatie, educatie, voeding, verzorging enzovoorts). Door mond-op-mond reclame kunnen er meer bezoekers komen, die mogelijk meer doneren en die daarnaast door hun aantal het maatschappelijk belang ondersteunen. Om te weten te komen wat doelgroepen precies willen, kunt u een enquête uitdelen aan de doelgroepen. Natuurlijk kan er ook door middel van een persoonlijk gesprek met bezoekers veel informatie ingewonnen worden.

4.1.3. De SWOT-analyse

De kinderboerderij moet ervoor zorgen, dat ze de kansen en sterke punten die er liggen uitbuit en mogelijke zwaktes en bedreigingen afbuigt. Deze kansen, bedreigingen, sterktes en zwaktes kunnen zichtbaar gemaakt worden in een SWOT analyse. SWOT staat voor Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats. Ofwel sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen.

Waar liggen de kansen en bedreigingen voor uw kinderboerderij?

Het is belangrijk om te weten wat de voordelen en uw kansen van mogelijkheden zijn. Als de voordelen beschreven zijn, moet het duidelijk worden hoe sterk de kinderboerderij in de markt staat, omdat dit het verschil uit kan maken tussen "succes" en "falen".

Aan de hand van de interne analyse kunnen de sterke en zwakke punten van de kinderboerderij zichtbaar gemaakt worden. Aan de hand van de externe analyse kunt u de kansen en bedreigingen zichtbaar maken.

4.1.4. De confrontatiematrix

In de confrontatiematrix van de SWOT-analyse worden de volgende vragen beantwoord:

- Hoe kunnen de zwakke punten versterkt en/of aangepast worden, om er een kans tot voordelen van te maken?
- Hoe kunnen de sterke punten gebruikt worden, om kansen te benutten of bedreigingen de kop in te drukken?
- Welke punten hebben de hoogste prioriteit?

Uiteindelijk worden deze sterke punten, zwakke punten, kansen en bedreigingen tegen elkaar afgezet in een confrontatiematrix. Hieruit vloeien strategische issues (mogelijkheden) voort. Want, de strategische issues zijn niets anders dan kruispunten waar kansen liggen die uitgebuit moeten worden of punten die veranderd (aangepakt) moeten worden, met als doel er voordeel uit te halen. De strategische issues zijn:

1. Sterke punten en kansen
2. Sterke punten en bedreigingen
3. Zwakke punten en bedreigingen
4. Zwakke punten en kansen

Nu kan er begonnen worden met de strategische issues te verwoorden. Hierbij zet je de kansen en bedreigingen uit tegen de zwaktes en sterktes in de confrontatiematrix (zie afbeelding). Per punt wordt door middel van +, - of een o aangegeven of het elkaar versterkte, verzwakt of dat het neutraal is (niet van toepassing is).

4.2 Omschrijving van de wenselijke situatie

De wenselijke situatie geeft aan waar de kinderboerderij over vijf jaar wil staan. Hierbij komen alle onderdelen van de huidige (interne en externe) analyse uit het beleidsplan aan de orde.

Ook wordt de (toekomst)visie geschreven en wordt er gekeken naar de missie, visie en vooral de doelstellingen van de kinderboerderij. Zijn deze nog relevant of moeten ze bijgesteld worden? Voor toelichting op het beschrijven van de (toekomst)visie, missie, doelstellingen en doelgroep van de kinderboerderij verwijzen wij u naar hoofdstuk 1.

Nadat de wenselijke situatie omschreven is, zijn de volgende conclusies mogelijk:

- De kinderboerderij steekt goed in elkaar en het gevoerde beleid behoeft geen aanpassingen. Ook laten de analyses geen zwaktes of bedreigingen zien welke aanleiding tot zorgen geven.
- De kinderboerderij is goed georganiseerd, de SWOT analyse laat hierover geen twijfels bestaan. In de omgeving zijn er echter enige ontwikkelingen die vragen om beleidskeuzes.
- De kinderboerderij kent een aantal zwakke punten, tevens zijn beleidskeuzes nodig om toekomstige externe ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden.

Op basis van bovenstaande conclusies worden de doelstellingen geformuleerd voor de komende jaren. Over het algemeen worden elementen uit de SWOT-analyse als basis gebruikt voor het opstellen van de doelstellingen van de kinderboerderij.

4.3 Alternatieven bepalen en keuzen maken

Als er nieuwe doelstelling verwoord zijn, wordt er in deze fase per doelstelling een aanpak aangegeven. Het is aan te raden de zogenaamde hoofddoelstelling (meestal

de lange termijn doelstelling) in subdoelstellingen op te splitsen. Zo kan door de jaren heen een beter zicht gehouden worden op de verwezenlijking van de lange termijndoelstellingen en is tussentijdse bijsturing mogelijk.

4.4 Haalbaarheid en draagvlak bepalen

Fase 4 loopt parallel aan fase 2 en 3. De uitvoering van een beleidsplan staat en valt met de vraag of er voldoende steun en enthousiasme binnen de diverse geledingen gevonden kan worden. Zoals eerder vermeld: bij voldoende betrokkenheid vanuit alle geledingen (bestuur, medewerkers, subsidieverstrekker) zal dat draagvlak ongetwijfeld ontstaan. Het creëren van een draagvlak leidt waarschijnlijk tot een langere ontwikkelfase, maar zonder draagvlak geen ontwikkeling. Dat ogenschijnlijke nadeel wordt later ruimschoots gecompenseerd.

4.5 Uitvoering

Nadat het beleidsplan is goedgekeurd door bestuur (en eventueel gemeente), wordt een werkplan opgesteld voor het komende jaar. In dit werkplan wordt beschreven wat de beoogde doelen (korte termijndoelstellingen) voor het komende jaar zijn. Er wordt tevens een stappenplan met voorgenomen tijdsplan geschreven. Hierdoor is het mogelijk om de voortgang van dit werkplan te bewaken. Na afloop van het jaar kan aan de hand van een evaluatie bepaald worden of de beoogde doelen zijn behaald.

Een goed actieplan biedt houvast wanneer er draagkracht voor de nieuwe projecten wordt gecreëerd en bewaakt/controleert het pad wat bewandeld moet worden om de doelen te bereiken. Beschrijf de te verwachte knelpunten bij alle veranderingen. Geef weer bij elke verandering een tijdsplan en het beoogde doel.

Betrek uw werknemers ook bij dit proces. De hele kinderboerderij, inclusief alle werknemers, krijgt te maken met veranderingen. Het is heel belangrijk om de personen die bij uw kinderboerderij betrokken zijn te overtuigen van het belang van veranderingen. Werk aan een draagvlak en doe dit in stappen. Formuleer kort en bondig wie verantwoordelijk is voor de coördinatie, voorlichting en uitvoering van het geheel.

4.6 Evaluatie

Toetsing en bijsturing van het beleidsplan is een continu proces. Elk jaar dienen de korte termijndoelstellingen geëvalueerd worden. Kijk of de gestelde doelen gehaald zijn en of de lange termijndoelstellingen nog steeds actueel zijn. Stel waar nodig de doelstellingen bij. De evaluatiefase dient dus tevens als basis voor fase 1 van de volgende periode.

Vul bijlage 3 – algemene bedrijfsinformatie in voor uw kinderboerderij. Hiermee heeft u een groot deel van uw kinderboerderij op een rijtje staan. Dit kan een handig hulpmiddel zijn bij de inventarisatie. Deze bijlage komt uit het Keurmerk Kinderboerderijen.

Bijlagen

Bijlage 1: Handige internetadressen

www.kinderboerderijen.nl

De website van vereniging Samenwerkende KinderBoerderijen Nederland geeft veel informatie over de actuele zaken op een kinderboerderij. Maar ook over het keurmerk en andere praktische punten.

www.kvk.nl

Op de site van de Kamer van Koophandel kan men veel informatie vinden, o.a. over handelsnamen, het starten van een bedrijf, een ondernemingsplan, enz.

www.fondsenboek.nl

Bij de Vereniging van Fondsen in Nederland (FIN) kan men een overzicht krijgen van de fondsen die aangeschreven kunnen worden voor sponsoring.

www.isf.nl

Het Instituut voor Sponsoring en Fondsenwerving heeft als doelstelling het stimuleren hiervan als maatschappelijk erkende financieringsvorm en het bij dragen aan de professionalisering hiervan.

www.arboportaal.nl

Deze site is opgezet door het ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid. Alle informatie over de Arbo is hier te vinden.

www.aequor.nl

Aequor is de verbindende factor tussen opleiding en bedrijven. Zij geven o.a. keurmerken aan bedrijven die stagiaires aannemen.

www.szh.nl

De site van de Stichting Zeldzame Huisdieren geeft informatie over de verschillende zeldzame huisdierrassen in Nederland. Daarnaast hebben ze nog verschillende activiteiten rondom behoud en voorlichting.

Handige boeken

Handboek Stichtingbestuurder, mr. Drs. E. Ebels

Het 'Handboek Stichtingbestuurder' is een praktisch boek voor beginnende en ervaren stichtingbestuurders. Het staat vol praktijktips en checklists. Dit handboek behandelt de vaak technische en juridische informatie op een prettig leesbare en heldere manier.

Handboek fondsenwerving, drs. Maarten Verstegen

Handleiding voor lokale organisaties, stichtingen en verenigingen

Bijlage 2: Format behorende bij stap 1

1.1 De werkgroep

De werkgroep bestaat uit onderstaande leden:

Naam	Functie	Telefoonnummer
Bijv. Henk Schaap	Dierenarts	0123 - 456789

1.2 Missie kinderboerderij

De missie van de kinderboerderij luidt: .....

.....

.....

.....

1.3 Visie kinderboerderij

De visie van de kinderboerderij luidt: .....

.....

.....

.....

1.4 Hoofddoelstelling

De hoofddoelstelling van de kinderboerderij luidt: .....

.....

.....

.....

Subdoelstellingen

De hoofddoelstelling kan onderverdeeld worden in de volgende subdoelstellingen:

[Welke subdoelstellingen zijn benodigd om de hoofddoelstelling te behalen?]

Doelstelling 1: .....

.....

.....

Doelstelling 2:

.....
.....
.....

Doelstelling 3:

.....
.....
.....

1.5 Doelgroepen

De volgende doelgroepen worden met bovenstaande subdoelstellingen bediend:

- 1).....
- 2).....
- 3).....

1.6 Marktonderzoek

Op de volgende wijze zal marktonderzoek gedaan worden:

.....
.....
.....
.....

De belangrijkste resultaten uit het marktonderzoek zijn:

.....
.....
.....
.....

1.7 Go/No go

Aan de hand van bovenstaande gegevens en de resultaten van het marktonderzoek is besloten om wel/niet door te gaan met de volgende stap. Omdat:

.....
.....
.....
.....

Bijlage 3. Algemene bedrijfsinformatie

1. Algemeen

Naam kinderboerderij: .....

Rechtspersoon: .....

Contact persoon: .....

Bezoekadres: .....

Postcode + Plaats: .....

Postadres: .....

Postcode + Plaats: .....

Telefoonnummer: .....

Faxnummer: .....

Email: .....

Website: .....

Bedrijfsleider: .....

Gsm bedrijfsleider: .....

2. Bedrijfsomschrijving

Organisatie (Stichting / Vereniging / Particulier / Anders): .....

Medewerkers

Totaal aantal fulltime eenheden (fte): .....

Fulltime eenheden eigen arbeid: .....

Fulltime eenheden vreemde arbeid: .....

Parttime eenheden eigenarbeid: .....

Parttime eenheden vreemde arbeid: .....

Aantal vrijwilligers: .....

Stagiaires

Worden stagiaires ingezet op de kinderboerderij? Ja / Nee

Heeft de kinderboerderij de erkenning "Erkend Leerbedrijf"? Ja / Nee / N.V.T.

Dieren

Totaal aantal dieren: .....

Aantal runderen: .....

Aantal geiten: .....

Aantal schapen: .....

Aantal ezels: .....

Aantal paarden/pony's: .....

Aantal varkens: .....

Aantal kippen: .....

Aantal eenden/ganzen: .....

Aantal konijnen: .....

Aantal cavia's: .....

Aantal overige knaagdieren: .....

Aantal overig dieren: .....

Grond en bebouwing

Totaal aantal hectare grond: .....

Aantal hectare bebouwde grond: .....

Aantal hectare productiegrond / grasweide: .....

Zijn er wateren (vijvers, sloten) aanwezig? Ja / Nee

Indien ja, welke? .....

Zijn er (interne) wegen aanwezig? Ja / Nee

Indien ja, welke? .....

Inventaris

Kantoorinventaris aanwezig? Ja / Nee

Keukeninventaris aanwezig? Ja / Nee

Kantine-inventaris aanwezig? Ja / Nee

Overige inventaris aanwezig? Ja / Nee

Indien ja, welke? .....

Werktuigen

Opsomming werktuigen .....

aanwezig op de kinderboerderij: .....

Bedrijfsauto

Is er een bedrijfsauto aanwezig op de Ja / Nee

Kinderboerderij?:

Kwalificaties / keurmerken

Welke kwalificaties, keurmerken e.d. bezit de kinderboerderij?:

.....
.....

Financiën

Is er een financiële begroting opgesteld? Ja / Nee

Is er een jaarplanning aanwezig? Ja / Nee

(Geschatte) Bezoekersaantallen per jaar: .....

Openingstijden

Maandag: .....

Dinsdag: .....

Woensdag: .....

Donderdag: .....

Vrijdag: .....

Zaterdag: .....

Zondag: .....

